

Герлянд Тетяна
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДІВ У НАВЧАННІ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

In these theses describes the main directions of implementation innovative methods in the institutions of vocational education, which increase the effectiveness of the training individual and aimed at training highly qualified specialists, who receive basic and applied knowledge of their future profession.

Key words: innovation, active methods, interactive methods, skilled worker.

Найбільш актуальним питанням, яке потребує вирішення у закладах професійно-технічної освіти, стає оптимізація навчального процесу шляхом впровадження інноваційних методів.

Проблема інновацій актуалізувалася наступними чинниками:

– сучасні соціально-економічні перетворення зумовили необхідність корінних змін в організації системи професійно-технічної освіти, методології та технології організації педагогічного процесу в ПТНЗ різного профілю і необхідністю нагальної підготовки кваліфікованих робітників нової формації;

– посилилася тенденція гуманітаризації змісту освіти, з'явилися нові навчальні дисципліни і стрімко зросла потреба у педагогах, які могли б забезпечити творчий, інноваційний підхід до реалізації цих тенденцій;

– на відміну від умов жорсткої регламентації змісту та організації навчального процесу радянського періоду, сьогодні, в оновленій професійній школі, педагог отримав можливість створення власної педагогічної лабораторії, що, безумовно, вимагає набуття ним досвіду інноваційної діяльності;

– входження ПТНЗ у ринкові відносини викликає конкуренцію між ними, надає можливості молодій людині вчитися там, де інноваційний потенціал та якість отриманої освіти вищий;

– бурхливі зміни в інформатизації суспільства активізували потребу оновлення інформаційно-освітнього середовища закладу професійно-технічної освіти.

Тобто, головним завданням професійно-технічних навчальних закладів (ПТНЗ) на сучасному етапі є підготовка фахівців, здатних нестандартно, гнучко і своєчасно реагувати на зміни, які відбуваються у світі. Тому для підготовки учнів до професійної діяльності в майбутньому і використовуються інноваційні методи навчання, що передбачає формування навичок для вирішення проблемних завдань, які не мають однозначної відповіді, самостійної роботи над матеріалом і вироблення умінь застосовувати набуті знання на практиці.

Також сьогодні багатьма педагогами ПТНЗ із метою досягнення результативності навчання застосовуються активні та інтерактивні його форми.

Активні передбачають діяльну позицію учня стосовно педагога і до тих, хто здобуває освіту разом з ним. Під час уроків з їх застосуванням використовуються підручники, зошити, комп'ютер, тобто індивідуальні засоби, що здійснюють навчання.

Інноваційні методи передбачають також інтерактивне навчання. Воно спрямоване на активне і глибоке засвоєння досліджуваного матеріалу, розвиток вміння вирішувати комплексні завдання. Інтерактивні види діяльності включають імітаційні та рольові ігри, дискусії, що моделюють найрізноманітніші навчальні ситуації.

Завдяки інтерактивним методам відбувається ефективне засвоєння знань у співпраці з іншими учнями. Ці методи належать до колективних форм навчання, під час яких над досліджуваним матеріалом працює група учнів, при цьому кожен з них несе відповідальність за виконану роботу.

Інтерактивна діяльність на уроках передбачає організацію і розвиток діалогового спілкування, яке призводить до взаєморозуміння, взаємодії, до спільного вирішення загальних, але значимих для кожного учня завдань.

Інтерактивне навчання виключає домінування як одного виступаючого, так і однієї думки над іншими. У процесі діалогового навчання учні вчать критично мислити, вирішувати складні проблеми на основі аналізу обставин і відповідної інформації, зважувати альтернативні думки, приймати продумані рішення, брати участь у дискусіях, спілкуватися з іншими людьми. Для цього на уроках організуються індивідуальна, парна і групова робота, застосовуються дослідні проекти, рольові ігри, проводиться робота з документами та різними джерелами інформації, використовуються творчі роботи. Місце педагога в інтерактивних заняттях зводиться до напряму спрямування діяльності учнів на досягнення цілей уроку. Головною відмінною рисою інтерактивних методів навчання є ініціативність учнів у навчанні, яку стимулює педагог з позиції партнера-помічника.

Інтерактивні методи сприяють якісному засвоєнню нового матеріалу. До них належать: вправи, що носять творчий характер; групові завдання; освітні, рольові, ділові ігри, імітація; вирішення складних питань і проблем за допомогою методів «дерево рішень», «мозковий штурм»; уроки-екскурсії; використання відеоматеріалів, Інтернету, наочності та ін. У ПТНЗ вони сприяють розвитку пізнавального інтересу в учнів, вчать їх систематизувати й узагальнювати досліджуваний матеріал, обговорювати і дискутувати. Осмислюючи та обробляючи отримані знання, вони набувають навичок застосування їх на практиці, отримують досвід спілкування. Безперечно, інноваційні методи навчання мають переваги перед традиційними, адже вони сприяють розвитку учнів, вчать їх самостійності в пізнанні та прийнятті рішень.

Одним із сучасних напрямів є навчання через співпрацю. Воно використовується для роботи в малих групах, ставлячи своїм завданням ефективне засвоєння навчального матеріалу, вироблення здатності сприймати різні точки зору, вміння співпрацювати і вирішувати конфлікти в процесі спільної роботи.

Застосовувані на сучасному етапі інноваційні методи навчання у ПТНЗ педагоги ставлять пріоритетом формування індивідуальних моральних установок, заснованих на професійній етиці, вироблення критичного мислення, вміння представляти та відстоювати власну думку. Ці методи дозволили змінити і роль педагога, який є не тільки носієм знання, а й наставником, який ініціює творчі пошуки учнів.

Наукова основа викладання – це той фундамент, без якого неможливо уявити сучасну професійно-технічну освіту. Саме така освіта підвищує особистісну, а в майбутньому і професійну самооцінку випускника ПТНЗ, передає йому значну частину культурних і соціальних стандартів суспільства. Результати якісної професійно-технічної освіти – це не просто грамотність, наближена до тієї чи іншої професії, а поєднання освіченості і поведінкової культури, формування здатності самостійно і кваліфіковано мислити, а надалі – самостійно працювати, вчитися і переучуватися. Саме з цього виходять зараз сучасні уявлення про фундаментальність професійно-технічної освіти.

Отже, інновації у професійно-технічній освіті – це шлях інтеграції освіти, науки і виробництва, адекватний економіці знань. Одночасно інновації у всіх аспектах: організаційному, методичному та прикладному, – це основний інструментарій поліпшення якості цієї освіти.

Підводячи підсумки вищевикладеного, хотілося б відзначити, що методи і шляхи навчання у ПТНЗ не слід зводити в ранг самоцілі, бо це, насамперед, засіб вирішення освітніх завдань у цьому закладі. Тому інноваційні методи необхідно використовувати з урахуванням специфіки кожної навчальної дисципліни загальноосвітнього та виробничого циклів. У цьому сенсі, вважається помилковим нав'язування педагогу популярних, «модних» методик у навчально-виробничому процесі. Тому за нововведення в методіку навчання у ПТНЗ, де відбувається формування майбутнього кваліфікованого робітника, кожен заклад несе відповідальність, бо це вимагає ретельного підготовчого етапу та дослідження визнаними педагогами, і вже потім повинен прийти період практичних «експериментів».